

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 72/2022-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Jozefom Polákom, Aleja slobody 1890/50, Dolný Kubín, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 5CoD/6/2019-144 zo 17. júla 2019 a proti postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, ako aj proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Cdo/293/2019 zo 16. decembra 2020 a proti postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 21. apríla 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupmi a uzneseniami všeobecných súdov uvedenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú, aby boli napadnuté uznesenia zrušené a veci vrátené na ďalšie konanie a aby im bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia.
2. Sťažovateľky vystupovali spolu s [REDACTED] (ďalej len „dedič 1“), ako zákonní dedičia v dedičskom konaní po poručiťke [REDACTED].
3. Okresný súd Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) uznesením súdneho komisára č.k. 7D/102/2018-103, Dnot 128/2018 zo 17. apríla 2019 určil všeobecnú hodnotu majetku

poručiťky, výšku jej dlhov, ako aj čistú hodnotu dedičstva, schválil dohodu dedičov o vyporiadaní dedičstva a určil notárovi ako súdnemu komisárovi odmenu a náhradu hotových výdavkov.

4. Sťažovateľky podali proti uzneseniu okresného súdu odvolanie, pretože jeho vydaniu podľa ich tvrdenia predchádzalo konanie, ktorým dedič 1 na ne vyvíjal psychický nátlak, a tak ich nepriamo nútil k uzavretiu dohody o vyporiadaní dedičstva. Dedič 1 už od začiatku konania kričal na sťažovateľky, vulgárne im nadával a jeho agresívne správanie u nich vyvolávalo strach a rozrušenie, pričom ich následné konanie bolo ovplyvnené nátlakom. Tak dedič 1 dosiahol, že samotná dohoda dedičov o vyporiadaní dedičstva je nápadne v jeho prospech, keďže mal na základe nej nadobudnúť tie najlukratívnejšie pozemky po poručiťke. Medzi nimi aj pozemky zapísané na [REDAKOVANÉ] pre obec a kat. územie [REDAKOVANÉ], na ktorom má postavený rodinný dom s príslušenstvom pán [REDAKOVANÉ], brat poručiťky. Práve s ním má dedič 1 naštrbené vzťahy a ihneď po vydaní uznesenia o schválení dohody dedičov o vyporiadaní dedičstva sa mu dedič 1 začal vyhrážať, že mu nepovolí vstup do domu. Sťažovateľky majú s pánom [REDAKOVANÉ] ako svojim ujom veľmi dobré vzťahy, pomáhajú si a určite nemali záujem na schválení dohody, ktorá by akokoľvek poškodzovala záujmy ich uja. Boli zásadne proti tomu, aby bola takáto dohoda schválená. Sťažovateľky zastávajú názor, že nimi udelený súhlas s dohodou o vyporiadaní dedičstva je neplatný, keďže na ne bol vyvíjaný nátlak, v dôsledku čoho vôľová stránka tohto právneho úkonu bola natoľko ovplyvnená, že udelenie súhlasu nebolo slobodné v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

5. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) napadnutým uznesením bez nariadenia pojednávania potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu. Zdôraznil podpismi prejavovaný súhlas všetkých dedičov s vyporiadaním dedičstva na pojednávaní 17. apríla 2019. Krajský súd sa stotožnil s vyjadrením dediča 1, podľa ktorého dohoda o vyporiadaní dedičstva bola uzatvorená priamo na pojednávaní, za stálej prítomnosti súdneho komisára, ktorý dohliada na zákonnosť priebehu pojednávania a tiež vykonáva dohľad nad zákonnosťou vykonaného právneho úkonu. Preto niet pochybností o platnosti uzavretej dohody dedičov.

6. Proti uzneseniu krajského súdu podali sťažovateľky dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Namietali, že krajský súd na rozhodnutie o odvolaní nenariadil pojednávanie, hoci nebol splnený žiaden zákonný dôvod podľa § 177 ods. 2 Civilného sporového poriadku umožňujúci súdu rozhodnúť bez pojednávania. Ďalej kritizovali, že sa krajský súd nevysporiadal dostatočne s dôvodmi ich odvolania a že nebola zachovaná rovnosť strán v konaní. Uviedli tiež, že notár a ani odvolací súd sa nevysporiadali so skutočnosťou, že v rámci dedičského konania veriteľ [REDAKOVANÉ] (15 000 eur) a [REDAKOVANÉ] (13 000 eur) žiadali o zaradenie ich pohľadávok ako veriteľov voči poručiťke z titulu ústnej zmluvy o pôžičke z obdobia rokov 2008 až 2018.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie odmietol. Nenariadenie pojednávania krajským súdom bolo v súlade s § 385 ods. 1 Civilného sporového poriadku. K pohľadávkam veriteľov voči poručiťke dovolací súd odkázal na § 198 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého ak sú majetok alebo dlhy medzi účastníkmi sporné, obmedzí sa súd len na zistenie ich spornosti; pri výpočte čistej hodnoty dedičstva na ne neprihliada. Zároveň podčiarkol, že dedič 1 predmetné pohľadávky veriteľov neuznal. Napokon dovolací súd z obsahu súdneho spisu nezistil

žiadne okolnosti, ktoré by signalizovali porušenie princípu rovnosti účastníkov dedičského konania vo veci sťažovateľiek.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

8. V ústavnej sťažnosti sťažovateľky opakovane rekapitulujú a prehlbujú svoju argumentáciu o nedostatku slobody ich vôle pri uzatváraní dohody o vyporiadaní dedičstva, pričom tento nedostatok nebol odstránený v odvolacom ani v dovolacom konaní.

9. Opätovne namietajú, že notár a ani odvolací súd sa nevysporiadali so žiadosťou [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] o zaradenie ich pohľadávok ako veriteľov voči poručiťke z titulu ústnej zmluvy o pôžičke z obdobia od roku 2008 až do roku 2018, a to pri veriteľovi [REDAKOVANÉ] v sume 13 000 eur a pri veriteľovi [REDAKOVANÉ] v sume 15 000 eur.

10. Nadväzne sťažovateľky kritizujú aj neprofesionálny prístup súdneho komisára, keďže v zápisnici z pojednávania je ako účastník konania uvedený [REDAKOVANÉ], ale v uznesení okresného súdu už uvedený nie je a ani sa poverený notár nevysporiadal s pohľadávkami veriteľov. Nie je pravdivé ani tvrdenie dediča 1 (s ktorým sa zhodol odvolací súd), že dohoda dedičov o vyporiadaní dedičstva bola uzatvorená priamo na pojednávaní, za stálej prítomnosti notára – súdneho komisára, ktorý mal dohliadať na zákonnosť priebehu pojednávania. Notár totiž počas pojednávania, ktoré trvalo takmer tri hodiny, absolútne nič nepísal, nezaznamenával si skutočnosti tvrdené účastníkmi, neustále vychádzal z pojednávacej miestnosti (teda nebol stále prítomný na pojednávaní), telefonoval a zaoberal sa inými vecami, než touto prejednávanou vecou. Sťažovateľky sú toho názoru, že mal všetko vopred pripravené, v počítači napísané a dohodnuté s dedičom 1. Poverený notár vôbec nenapomínal dediča 1, keď tento neustále počas celého pojednávania sťažovateľky urážal, kričal na ne, škaredo im nadával a bez akéhokoľvek dôkazu a dôvodu ich osočoval, vyvíjal na ne nátlak, aby súhlasili s dohodou o vyporiadaní dedičstva.

11. V namietanom dedičskom konaní došlo podľa sťažovateľiek aj k porušeniu ich legitímnych očakávaní, ktoré spočívajú v tom, že ako súkromné osoby, účastníci právneho vzťahu, mali proti súdu odôvodnené očakávania, ktoré sa však v dôsledku vydania napadnutých nezákonných rozhodnutí nenaplnili.

12. Argumentácia najvyššieho súdu, ako aj krajského súdu v napadnutom uznesení odporuje zmyslu a účelu príslušných ustanovení Civilného mimosporového poriadku, ustanoveniam Civilného sporového poriadku upravujúcim prípustnosť dovolania a existenciu odvolacích dôvodov a je v rozpore s § 37 Občianskeho zákonníka. Porušovatelia sa bez riadneho zdôvodnenia odklonili od ustálenej súdnej praxe v obdobných veciach a ich postup vykazuje známky arbitrárnosti a svojevôle. Pokiaľ mali všeobecné súdy v priebehu konania preukázateľne spochybnenú existenciu skutočnej vôle sťažovateľiek takúto dohodu uzatvoriť, bolo ich elementárnou povinnosťou vyvinúť aspoň nejaké úsilie k zisteniu obsahu prejavenej vôle. Zo žiadneho zákonného ustanovenia totiž nevyplýva, že by právny úkon udelenia súhlasu s dohodou dedičov nemohol byť podrobený skúmaniu z hľadiska parametrov uvedených v § 37 Občianskeho zákonníka, ani to, že by nemohol byť súhlas s uzatvorením dohody zobrať späť v rámci odvolacieho konania.

13. Najvyšší súd sa obmedzil výlučne na konštatovanie zákonnosti postupu a rozhodnutia krajského súdu. Podľa sťažovateľiek sú tieto jeho závery čisto formalistické a z ústavnoprávneho hľadiska ich nie je možné (s prihliadnutím na všetky okolnosti skúmaného prípadu) akceptovať. Pokiaľ teda porušovateľ 1 nedostatočne preskúmal postup odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie (notára) v uvedenej veci, došlo aj jeho postupom k porušeniu základného práva sťažovateľiek podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

14. Systematické usporiadanie dôvodov ústavnej sťažnosti nezohľadňuje jednotlivé práva, k porušeniu ktorých malo podľa názoru sťažovateľiek dôjsť, ani jednotlivé zásahy, ktoré sťažovateľky v sťažnostnom petite identifikovali ako porušujúce ich práva. Preto ústavný súd pri odôvodňovaní svojho uznesenia rešpektoval formálne nastavenú štruktúru ústavnej sťažnosti a vysporadúval sa s jej dôvodmi bez osobitného priradenia k označeným právam a zásahom.

15. Sťažovateľky v prvom rade namietali, že krajský súd sa nevysporiadal s uplatnením pohľadávok veriteľov poručiteľky z titulu ústnej zmluvy o pôžičke z obdobia od roku 2008 až do roku 2018. Najvyšší súd následne na túto dovoláciu námietku nereagoval dostatočne a predmetné pochybenie nenapravil.

16. Ústavný súd z príloh ústavnej sťažnosti zistil, že na pojednávaní pred súdnym komisárom sťažovateľka [REDAKOVANÉ] i [REDAKOVANÉ] uplatnili svoje pohľadávky voči poručiteľke v sume 13 000 eur a 15 000 eur. Dedič 1 tieto pohľadávky neuznal. Súdnym komisárom následne do zápisnice iba uviedol odkaz na § 198 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého ak sú majetok alebo dlhy medzi účastníkmi sporné, obmedzí sa súd len na zistenie ich spornosti; pri výpočte čistej hodnoty dedičstva na ne neprihliada. V uznesení okresného súdu potom súdny komisár na uplatnené pohľadávky neprihliadal. Predmetnú námietku sťažovateľky nesformulovali ako odvolací dôvod a krajský súd sa ňou nezaoberal. Najvyšší súd na dovolanie sťažovateľiek reagoval odkazom na § 198 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku a na fakt, že dedič 1 predmetné pohľadávky veriteľov neuznal.

17. Podľa názoru ústavného súdu takto najvyšší súd stručne, ale zrozumiteľne objasnil, že v dôsledku neuznania pohľadávok dedičom 1 došlo ku vzniku sporu v otázke ich uplatniteľnosti v dedičskom konaní po poručiteľke. Dedičské konanie má nespornú povahu, preto ho zákon (Civilný mimosporový poriadok), v medziach ktorého sa možno domáhať základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy), neurčuje ako procesnú platformu pre rozhodovanie dedičských sporov. Na to slúži Civilný sporový poriadok, v rámci ktorého je možné sa žalobou obrátiť na súd, aby takýto spor rozhodol. Nesporný charakter dedičského konania nedovoľuje súdnemu komisárovi riešiť sporné otázky, čo v okolnostiach kauzy sťažovateľiek reflektuje práve § 198 ods. 1 Civilného mimosporového konania („... obmedzí sa na zistenie... neprihliada“). Preto ak sa krajský súd v rámci odvolacieho prieskumu predmetnej otázke nevenoval, nemožno tento jeho prístup vyhodnotiť ako ústavne neudržateľný. Nevyhodnotil totiž otázku, ktorá pre poskytnutie súdnej ochrany v dedičskom konaní nebol podstatná. Najvyšší súd na adresnú dovoláciu námietku potom zareagoval primerane, hoci stručne.

Naplnil tak dostatočne požiadavky základného práva na súdnu ochranu i práva na spravodlivý proces.

18. Pokiaľ ide o sťažostnú kritiku postupu súdneho komisára, vyslovenie podozrenia, že „*všetko mal vopred pripravené... a dohodnuté s dedičom 1/*“, ústavný súd vníma ako súčasť vyjadrenia všeobecnej nespokojnosti sťažovateľiek s výsledkom dedičského konania ako celku. Ak však sťažovateľky zamýšľali dosiahnuť zmenu výsledku alebo zopakovanie dedičského konania, bolo nutné túto kritiku náležitým spôsobom procesne uplatniť. V odvolaní podanom proti uzneseniu okresného súdu však predmetnú námietku sťažovateľky vôbec neuviedli. Krajský súd, rešpektujúc právnu úpravu, ktorá odvolací prieskum nelimituje dôvodmi odvolania (§ 66 Civilného mimosporového poriadku), v rámci rozhodovania o odvolaní sťažovateľiek žiadne nedostatky neidentifikoval. Zdôraznil ich súhlasné prejavy v zápisnici o pojednávaní zo 17. apríla 2019. Nadväzne na dovolaciu kritiku sťažovateľiek dovolací súd konštatoval, že „*obsah spisu nedáva podklad pre záver, že súdy porušili zásadu rovnosti účastníkov dedičského konania*“. Ústavný súd vyhodnocuje, že posolstvom odôvodnení napadnutých uznesení je záver, podľa ktorého obsah dedičského spisu nesignalizuje v postupe súdneho komisára žiadne pochybenie (najvyšší súd), práve naopak (krajský súd). Ak potom sťažovateľky ústavnou sťažnosťou zamýšľajú dosiahnuť opačné vyhodnotenie ich námietky, bolo potrebné, aby svoje tvrdenia podložili buď poukazom na konkrétnejšie pochybenia súdneho komisára, prípadne aby navrhli vykonanie relevantného dôkazu. Ich sťažostná kritika však zotrvala v podobe, s ktorou sa najvyšší súd vysporiadal odkazom na obsah súdneho spisu, čo nemožno považovať za postup naznačujúci svojvôľu či ústavnú neudržateľnosť, predmetná námietka je preto nedôvodná.

19. Čo sa týka sťažostnej námietky založenej na nezohľadnení § 37 Občianskeho zákonníka v dedičskej veci sťažovateľiek, ústavný súd nevidí žiaden dôvod spochybňovať závery krajského súdu a najvyššieho súdu. Krajský súd rekapituláciou obsahu zápisnice zo 17. apríla 2019 (bod 10 odôvodnenia uznesenia krajského súdu) jednoznačne vyjadril, ktoré skutkové zistenia považoval pre právne posúdenie dôvodov odvolania, a tým aj pre rozhodnutie o odvolaní sťažovateľiek za rozhodujúce. Z podkladov, ktorými disponoval, nič (okrem tvrdení sťažovateľiek v odvolaní) nasvedčovalo, že by v priebehu pojednávania pred súdnym komisárom došlo k vyvíjaniu nátlaku na sťažovateľky spôsobilého ovplyvniť slobodu ich vôle pri ich stotožnení sa s obsahom dohody o vyporiadaní dedičstva. Osobitne tu ústavný súd zdôrazňuje skutočnosť, že v zápisnici z pojednávania zo 17. apríla 2019 niet žiadnej zmienky o nátlaku na sťažovateľky, ako aj skutočnosť, že zápisnicu sťažovateľky bez akýchkoľvek výhrad podpísali. Na účel odvolaní navrhovaného zrušenia uznesenia okresného súdu by tak krajský súd nedisponoval náležitým skutkovým základom. Svoju sťažostnú argumentáciu, podľa ktorej mali všeobecné súdy v priebehu konania preukázateľne spochybnenú existenciu skutočnej vôle sťažovateľiek dohodu uzavrieť, sťažovateľky skutkovo nijako nepodložili. Neodkázali na žiadnu skutočnosť spôsobilú tvrdenie o nedostatku skutočnej vôle čo len v minimálnej miere objektivizovať. Preto ju ústavný súd hodnotí ako nedôvodnú, a tým aj nespôsobilú relevantne atakovať postup a naň nadväzujúce rozhodnutia krajského súdu a najvyššieho súdu. Navyše, najvyšší súd ako súd dovolací, povinný poskytovať súdnu ochranu len v zákonných limitoch (viazanosť dôvodmi dovolania, ktorá sa uplatní aj v nesporových konaniach začatých bez návrhu), ani nemohol uvedenú dovolaciu kritiku zohľadniť pri rozhodovaní

o dovolaní založenom na § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku, čo ústavne nespochybniteľným spôsobom vysvetlil v bode 18 odôvodnenia svojho uznesenia.

20. Napokon ústavný súd k sťažnostnej argumentácii dodáva, že ani krajský súd, ani najvyšší súd v odôvodneniach napadnutých uznesení nevyslovili právny názor o neprípustnosti podrobiť právny úkon udelenia súhlasu s dohodou dedičov skúmaniu z hľadiska parametrov vymedzených v § 37 Občianskeho zákonníka. Podstatou ich rozhodnutí, pre sťažovateľky negatívnych, je absencia dôkazov a skutočností, ktoré by slobodu sťažovateľiek pri uzatváraní dohody o vyporiadaní dedičstva, a tým aj jej platnosť boli spôsobilé spochybniť. Presvedčenie sťažovateľiek o možnosti späťvzatia súhlasu s uzatvorením dohody v rámci odvolacieho konania je taktiež irelevantné, pretože sťažovateľky odvolaním neprejavili vôľu vziať svoj súhlas späť, ale domáhali sa vyslovenia jeho absolútnej neplatnosti.

21. Skutočnosťou, že krajský súd na prejednanie odvolania sťažovateľiek nenariadil pojednávanie, sa ústavný súd nezaoberal. Podľa § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je totiž ústavný súd viazaný rozsahom i dôvodmi návrhu na začatie konania a sťažovateľky nenariadenie pojednávania krajským súdom, prípadne spôsob, akým sa najvyšší súd vysporiadal so zodpovedajúcim odôvodnením dovolania, v ústavnej sťažnosti nenamietali.

22. Vzhľadom na to, že pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľiek ústavný súd dospel k záveru, že niet signálov porušenia ktoréhokolvek z ich označených práv, bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2022

Peter Straka
predseda senátu